

SLOVENSKÁ KOMISIA CHEMICKEJ OLYMPIÁDY
Szlovák Kémiai Olimpiai Bizottság

KÉMIAI OLIMPIA

56. évfolyam, 2019/2020-as iskolai év

D kategória

Házi forduló

**AZ ELMÉLETI ÉS GYAKORLATI FELADATOK
MEGOLDÁSAI ÉS ÉRTÉKELÉSE**

AZ ELMÉLETI ÉS GYAKORLATI FELADATOK MEGOLDÁSAI ÉS ÉRTÉKELÉSE

Kémiai Olimpia – D kategória – 56.évfolyam – 2019/2020-as iskolai év
Házi forduló

Jela Nociarová

Maximálisan elérhető 60 pont A megoldás időtartama: időben nem korlátozott
---

1. Feladat megoldása (19 pont)

- a) 1 pont réz
1 pont cink(II).szulfid
1 pont cink(II)-karbonát
1 pont cink(II)-oxid
1 pont cinkfehér/horganyfehér
1 pont cink(II)-szulfát heptahidrátja
1 pont cinkgálic/cinkfehér
1 pont passziváció (esetleg oxidáció)
1 pont horganyozás
1 pont 12. csoport, 4. periódus
(elfogadható a II.B csoport vagy a második alcsoport válaszok is)
1 pont II
1 pont fehér
1 pont kék
- b) 1 pont ZnO
1 pont $Zn(OH)_2$
1 pont $ZnCO_3$
1 pont $ZnSiO_3$
1 pont ZnS
- c) 1 pont $w(Zn) = m(Zn) / m(\text{emberi test})$
 $w(Zn) = 2 \text{ g} / 80\,000 \text{ g} = 0,000\,025$

2. Feladat megoldása (12 pont)

A megadott kémiai anyagból például a következő anyagok állíthatók elő:

A kémiai anyag képlete	Az előállításának reakcióegyenlete	A reakció redoxi?	A reakció közömbösítés?
KCl	$\text{KOH} + \text{HCl} \rightarrow \text{KCl} + \text{H}_2\text{O}$	NEM	IGEN
K ₂ SO ₄	$2 \text{KOH} + \text{H}_2\text{SO}_4 \rightarrow \text{K}_2\text{SO}_4 + 2 \text{H}_2\text{O}$	NEM	IGEN
	$\text{KOH} + \text{CuSO}_4 \rightarrow \text{K}_2\text{SO}_4 + \text{Cu}(\text{OH})_2$	NEM	NEM
Cu(OH) ₂	$\text{KOH} + \text{CuSO}_4 \rightarrow \text{K}_2\text{SO}_4 + \text{Cu}(\text{OH})_2$	NEM	NEM
NaCl	$\text{HCl} + \text{Na}_2\text{CO}_3 \rightarrow \text{NaCl} + \text{H}_2\text{O} + \text{CO}_2$	NEM	NEM
CO ₂	$\text{HCl} + \text{Na}_2\text{CO}_3 \rightarrow \text{NaCl} + \text{H}_2\text{O} + \text{CO}_2$	NEM	NEM
	$\text{Na}_2\text{CO}_3 + \text{H}_2\text{SO}_4 \rightarrow \text{Na}_2\text{SO}_4 + \text{H}_2\text{O} + \text{CO}_2$	NEM	NEM
ZnCl ₂	$\text{Zn} + 2 \text{HCl} \rightarrow \text{ZnCl}_2 + \text{H}_2$	IGEN	NEM
H ₂	$\text{Zn} + 2 \text{HCl} \rightarrow \text{ZnCl}_2 + \text{H}_2$	IGEN	NEM
	$\text{Ca} + 2 \text{HCl} \rightarrow \text{CaCl}_2 + \text{H}_2$	IGEN	NEM
	$\text{Zn} + \text{H}_2\text{SO}_4 \rightarrow \text{ZnSO}_4 + \text{H}_2$	IGEN	NEM
	$\text{Ca} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{Ca}(\text{OH})_2 + \text{H}_2$	IGEN	NEM
CaCl ₂	$\text{Ca} + 2 \text{HCl} \rightarrow \text{CaCl}_2 + \text{H}_2$	IGEN	NEM
Na ₂ SO ₄	$\text{Na}_2\text{CO}_3 + \text{H}_2\text{SO}_4 \rightarrow \text{Na}_2\text{SO}_4 + \text{H}_2\text{O} + \text{CO}_2$	NEM	NEM
ZnSO ₄	$\text{Zn} + \text{H}_2\text{SO}_4 \rightarrow \text{ZnSO}_4 + \text{H}_2$	IGEN	NEM
	$\text{Zn} + \text{CuSO}_4 \rightarrow \text{Cu} + \text{ZnSO}_4$	IGEN	NEM
	$\text{Ca} + \text{CuSO}_4 \rightarrow \text{Ca} + \text{ZnSO}_4$	IGEN	NEM
CaSO ₄	$\text{Ca} + \text{H}_2\text{SO}_4 \rightarrow \text{CaSO}_4 + \text{H}_2$	IGEN	NEM
CuCO ₃	$\text{CuSO}_4 + \text{Na}_2\text{CO}_3 \rightarrow \text{CuCO}_3 + \text{Na}_2\text{SO}_4$	NEM	NEM
Cu	$\text{Zn} + \text{CuSO}_4 \rightarrow \text{Cu} + \text{ZnSO}_4$	IGEN	NEM
	$\text{Ca} + \text{CuSO}_4 \rightarrow \text{Ca} + \text{ZnSO}_4$	IGEN	NEM
Ca(OH) ₂	$\text{Ca} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{Ca}(\text{OH})_2 + \text{H}_2$	IGEN	NEM
... de például ezek is:			
CaCO ₃	$\text{Ca}(\text{OH})_2 + \text{CO}_2 \rightarrow \text{CaCO}_2 + \text{H}_2\text{O}$	NEM	NEM
Cl ₂	$2 \text{NaCl} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow 2 \text{NaOH} + \text{H}_2 + \text{Cl}_2$ (elektrolízis)	IGEN	NEM
	... és hasonlóak.		

Értékelés:

1 pont minden helyesen leírt kémiai képletért és az előállítást leíró reakcióegyenletért – összesen így **max. 8 pont**. Elfogadható bármely kémiailag helytálló megoldás.

2 pont minden helyesen bejelölt redoxi reakcióért.

2 pont minden helyesen bejelölt közömbösítéses reakcióért.

A helytelenül megjelölt redoxi- és közömbösítéses reakció -0,25 pont.

3. Feladat megoldása (29 pont)

a) **1 pont** A kémiai anyagok vagy keverékek megolvadt állapotú olvadéknak nevezzük.

b) **2 pont** Na^+ - nátrium kation, Cl^- - klorid anion
(0,5-0,5 pont a helyes képletért és a megnevezésért)

c) **1 pont** Az NaCl olvadéka vezeti az elektromos áramot, mivel elektromos töltéssel rendelkező szabadon mozgó részecskéket tartalmaz.

d) **2 pont** Oxidáció: $2 \text{Cl}^- - 2 e^- \rightarrow \text{Cl}_2$
Redukció: $\text{Na}^+ + 1 e^- \rightarrow \text{Na}$
(Az oxidáció és a redukció folyamatát leíró félegyenletek felcserélése esetében csak 1 pontot adni, amennyiben a töltések száma helyett oxidációs számot használt, csak 1 pontot adni.)

e) **2 pont** $2 \text{NaCl} \rightarrow 2 \text{Na} + \text{Cl}_2$
(1 pont a helyes kiindulás anyag és a végtermékek megadásáért, 1 pont a helyes sztöchiometriai együtthatókért.)

f) **1 pont** Nátrium-klorid – ionos kötés

1 pont Az **A** gáz – kovalens kötés

g) **2 pont** $\text{Cl}_2 + 2 \text{KI} \rightarrow 2 \text{NaCl} + \text{I}_2$
(1 pont a helyes kiindulás anyag és a végtermékek megadásáért, 1 pont a helyes sztöchiometriai együtthatókért)

h) **2 pont** $2 \text{Na} + 2 \text{H}_2\text{O} \rightarrow 2 \text{NaOH} + \text{H}_2$
(1 pont a helyes kiindulás anyag és a végtermékek megadásáért, 1 pont a helyes sztöchiometriai együtthatókért)

i) **1 pont** Lila (vagy rózsaszín)

j) **2 pont** Kiszámítjuk a NaCl-oldat tömegét:

$$m(\text{NaCl-oldat}) = \rho(\text{NaCl-oldat}) \cdot V(\text{NaCl-oldat})$$

$$m(\text{NaCl-oldat}) = 1,086 \text{ g/cm}^3 \cdot 100 \text{ cm}^3$$

$$m(\text{NaCl-oldat}) = 108,6 \text{ g}$$

2 pont Kiszámítjuk az NaCl tömegét:

$$w(\text{NaCl}) = m(\text{NaCl}) / m(\text{NaCl-oldat})$$

$$m(\text{NaCl}) = w(\text{NaCl}) \cdot m(\text{NaCl-oldat})$$

$$m(\text{NaCl}) = 0,120 \cdot 108,6 \text{ g}$$

$$m(\text{NaCl}) = 13,032 \text{ g}$$

k) **1 pont** Kiszámítjuk az NaCl móltömegét:

$$M(\text{NaCl}) = M(\text{Na}) + M(\text{Cl})$$

$$M(\text{NaCl}) = 23 \text{ g/mol} + 35,5 \text{ g/mol}$$

$$M(\text{NaCl}) = 58,5 \text{ g/mol}$$

1 pont Kiszámítjuk az NaCl anyagmennyiségét:

$$n(\text{NaCl}) = m(\text{NaCl}) / M(\text{NaCl})$$

$$n(\text{NaCl}) = 13,032 \text{ g} / 58,5 \text{ g/mol}$$

$$n(\text{NaCl}) = 0,223 \text{ mol}$$

3 pont Kiszámítjuk az NaCl anyagmennyiség koncentrációját:

$$V(\text{NaCl-oldat}) = 100 \text{ cm}^3 = 0,1 \text{ dm}^3$$

$$c(\text{NaCl}) = n(\text{NaCl}) / V(\text{NaCl-oldat})$$

$$c(\text{NaCl}) = 0,223 \text{ mol} / 0,1 \text{ dm}^3$$

$$c(\text{NaCl}) = 2,23 \text{ mol/dm}^3$$

l) **2 pont** NaCl (szilárd) – nem vezeti az elektromos áramot, mivel a ugyan a szerkezete töltéssel rendelkező részecskéket (Na^+ a Cl^-) tartalmaz, azok kötöttek, szabadon nem mozognak.

NaCl-oldat – vezeti az elektromos áramot, elektromos töltéssel rendelkező szabadon mozgó iony Na^+ a Cl^- tartalmaz.

m) **3 pont** $2 \text{ NaCl} + 2 \text{ H}_2\text{O} \rightarrow 2 \text{ NaOH} + \text{ H}_2 + \text{ Cl}_2$

(1 pont a helyes kiindulás anyag és a végtermékek megadásáért, 1 pont a helyes sztöchiometriai együtthatókért)

Minden feladat esetében teljes pontszámot adunk, még abban az esetben is, ha más helyes választ ad, illetve más helyes számítási eljárást ad meg.

VÉGE AZ ELMÉLETI RÉSZNEK

A GYAKORLATI RÉSZ FELADATAINAK

Kémiai Olimpia – D kategória – 56.évfolyam – 2019/2020-as iskolai év
Házi forduló

Jana Chrappová

Maximálisan elérhető 60 pont
A megoldás időtartama: időben nem korlátozott

1. Feladat: Cink-karbonát előállítása folyékony babapúderből (16 pont)

- 2 pont** Mérés és a szuszpenzió reakciója etanollal.
- 1 pont** Szűrőpapírból a sima szűrő helyes elkészítési módja és a sima szűrőn keresztül megvalósított szűrés helyes eljárása.
- 3 pont** Szűrés és szárítás által kinyert keverékért, ill. annak H_2SO_4 – gyel való reakciójáért.
- 1 pont** Szűrőpapírból a sima szűrő helyes elkészítési módja és a sima szűrőn keresztül megvalósított szűrés helyes eljárása.
- 1 pont** A szűrletben a szulfát anionok bizonyítása.
- 3 pont** Szódabikarbóna oldatának elkészítéséért, ill. annak a ZnSO_4 szűrlettel való reakciójáért.
- 4 pont** Cink(II)-karbonát dekantálással való tisztítása a szulfát anionok jelenlétének negatív próbájáig.
- 1 pont** A termék leszűrése és kiszárítása.

2. Feladat: Kiválasztott anyagok tulajdonságainak meghatározása (4 pont)

- 4 pont** A kémcsöves reakciók megvalósításáért.

3. Feladat: A válaszadó ív kitöltése (20 pont)

Kérdések:

1. A szuszpenzió szilárd és cseppkolyós anyag heterogén **0,5 pont** keveréke.
- Az oldat az oldott anyag és az oldószer homogén keveréke. **0,5 pont**
- 2.a) Az **A reakció** közömbösítés/neutralizáció, a **B reakció** **0,5 pont**

csapadékképző reakció.

- 2.b) Az **A reakció** egyenlete: $\text{ZnO} + \text{H}_2\text{SO}_4 \rightarrow \text{ZnSO}_4 + \text{H}_2\text{O}$ **1 pont**
- 3.a) $\text{H}_2\text{SO}_4 + 2 \text{NaHCO}_3 \rightarrow \text{Na}_2\text{SO}_4 + \text{H}_2\text{O} + \text{CO}_2$ **1,5 pont**
- 3.b) Például $\text{Ca}(\text{OH})_2$ -oldattal való reakcióval, vagy izzó hurkapálcikával. **1 pont**
4. SO_4^{2-} szulfát anión **1 pont**
- 5.a) Kiindulva a $w(\text{NaHCO}_3) = \frac{m(\text{NaHCO}_3)}{m(\text{roztok NaHCO}_3)}$ összefüggésből, **3 pont**
 ahol $m(\text{NaHCO}_3) = m(\text{NaHCO}_3) + m(\text{H}_2\text{O})$ és azzal az előfeltétellel, hogy $\rho(\text{H}_2\text{O}) = 1 \text{ g}\cdot\text{cm}^{-3}$, az
 $m(\text{H}_2\text{O}) = \rho(\text{H}_2\text{O}) \times V(\text{H}_2\text{O})$
 Tehát, $w(\text{NaHCO}_3) = \frac{1,7 \text{ g}}{1,7 \text{ g} + 30 \text{ g}} = 0,054$
 azaz $w\%(\text{NaHCO}_3) = 5,4 \%$
- 5.b) Kiindulva az $n(\text{H}_2\text{SO}_4) = c(\text{H}_2\text{SO}_4) \times V(\text{H}_2\text{SO}_4)$ összefüggésből
- A térfogat átalakítása: $V(\text{H}_2\text{SO}_4) = 20 \text{ cm}^3 = 0,02 \text{ dm}^3$ **1 pont**
- $n(\text{H}_2\text{SO}_4) = 0,5 \text{ mol}\cdot\text{dm}^{-3} \times 0,02 \text{ dm}^3 = 0,01 \text{ mol}$ **2 pont**

2. Feladat

Eredmények: (4,5 pont)

	1	2	3	4	5
	ZnCO_3	ZnO	K_2CO_3	NaCl	ZnSO_4
Kémiai megnevezés	Cink(II)-karbonát	Cink(II)-oxid	Kálium-karbonát	Nátrium-klorid	Cink(II)-szulfát
Víz	nem	nem	igen	igen	nem
pH	6-7	6-7	10	6-7	6
Kénsav	igen buborék	igen	igen buborék	nem	nem
AgNO_3	nem	nem	nem	igen	nem

Minden helyes megnevezés 0,5 pontot ér, a további 4 sor kitöltéséért 2 pont jár (azaz soronként 0,5 pont). Így összesítve erre a feladatra 4,5 pont adható.

Kérdés: (3,5 pont)

A megfigyelt anyagok közül nem oldódott vízben a **ZnCO₃** és a **ZnO**.

A vizes oldatok közül csak a **K₂CO₃** oldata bázikus kémhatású.

A kénsavval való reakció során pezsgést figyeltünk meg a **ZnCO₃** és a **K₂CO₃** esetében.

Az **NaCl** volt az egyetlen vizsgált anyag, amelynek oldata reagált AgNO₃-mal, bizonyítva a **Cl⁻** anionok jelenlétét.

A hiányos szöveg minden helyesen kiegészítéséért 0,5 pont, kivétel képez az utolsó hiányos rész (a „**Cl⁻**“ anion), amelyre 1 pont jár. Így összesen erre a részre a tanuló max. 3,5 pontot kaphat.

Szerzők: RNDr. Jana Chrappová, PhD. (a szerzői kollektíva vezetője),

Mgr. Jela Nociarová

Recenzensek: RNDr. Marika Blaškovičová, Mgr. Ing. Miroslava Jurčová

Felelős szerkesztő: RNDr. Jana Chrappová, PhD.

Fordítás: Mgr. Katarína Szarka, PhD.

Slovenská komisia chemickej olympiády-Szlovák Kémiai Olimpiai Bizottság

Kiadó: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2019